

■ Моцныя духам

ТАКІ, ЯК І ЎСЕ

Хлопец без рук вучыцца ў звычайнай школе і хоча стаць бухгалтарам

Некалі цэлыя пакаленні зачытваліся «Аповесцю аб сапраўдным чалавеку». Гісторыя ваеннага лётчыка, які страціў ногі, але не страціў волі да жыцця і барацьбы, узрушае і дагэтуль. Але і цяпер ёсць прыклады таго, як людзі з абмежаванымі магчымасцямі вядуць актыўнае, хоць і цалкам мірнае жыццё. Так, аўстраліец Нік Вуйчыч ад нараджэння не мае канечнасцяў. Аднак гэта не замінае яму ездзіць па ўсім свеце з лекцыямі. А таксама быць мужам і бацькам. І ў гэтым пераадоленні абставін таксама ёсць калі не гераізм, дык прынамсі немалая мужнасць. Нездарма Ніка Вуйчыча ведае увесь свет.

Саша Сідзельнік — жыхар вёскі Скрыгалаў Мазырскага раёна — чалавек сціплы. І на сусветную папулярнасць пакуль не прэтэндуе. І ўвогуле мала чым адрозніваецца ад іншых дзесяцікласнікаў. Зранку вучыцца, удзень наведвае трэнажорную залу, увечары робіць хатнія заданні і перапісваецца з сябрамі ў сацыяльных сетках. Звычайныя будні звычайнага падлетка. З адной толькі адрознасцю: у хлопца няма абедзвюх рук...

Рукі Аляксандр страціў праз няшчасны выпадак. Тады хлопцу было пяць гадоў. І калі надышла пара ісці ў школу, яго чакаў спецыялізаваны інтэрнат. Але бацькі дабіліся, каб сын атрымліваў адукацыю ў роднай вёсцы, і тагачасная адміністрацыя школы пайшла насустрач. Цяпер Саша вучыцца ўжо ў дзясятым класе разам з іншымі вясковымі дзецьмі. У маштабах нашай краіны — феноменальны выпадак.

«Для нас, педагогаў, Шура — такі самы вучань, як і ўсе, — расказвае дырэктар Скрыгалаўскай сярэдняй школы Вячаслаў Фалінскі. — Яго хваляць за паспяховасць або выгаворваюць за памылкі нароўні з іншымі. І дзеці ставяцца да яго як да роўнага. За ўвесь час ніхто ніколі не дражніў і не крыўдзіў. Хоць ён

і абараніць сябе можа. Нягледзячы на адсутнасць рук, хлопец вельмі развіты фізічна».

Пратэз — гэта не болей чым кранштэйн, у які можна ўкласці ручку або крэйд. Па сутнасці, Аляксандр піша плячом. У розум не ўзяць, як гэта магчыма.

Адметную ролю ў жыцці Аляксандра адыгралі настаўнікі пачатковай школы. Яны навучылі хлопчыка не толькі чытаць, але і пісаць. І калі гарташ яго школьныя шыткі, міжволі дзівішся акуратнаму почырку. Хоць Аляксандру афіцыйна дазволена не пісаць на ўроках, ён усё адно выконвае практыкаванні разам з класам. Як і ў маленстве, робіць гэта з дапамогай пратэза. Зрэшты, пратэз — гэта не болей чым кранштэйн, у які можна ўкласці ручку або крэйд. Па сутнасці, Аляксандр піша плячом. У розум не ўзяць, як гэта магчыма.

...У кабінце дырэктара захоўваецца дошчачка з выпаленым на ёй малюнкам. «Па педагогічнай спецыяльнасці я настаўнік фізікі і працоўна-

На ўроку працоўнага навучання.

га навучання, — расказвае Вячаслаў Фалінскі. — І калі Шура прыйшоў да мяне на ўрок разам з класам, я быў крыху збянтэжаны. Было відавочна, што хлопцу хочацца нечым займацца. Але што яму прапанаваць? Тады перамалявалі алоўкам гэты малюнак, замацавалі яму ў пратэзе прыбор для выпальвання на дрэве. І паглядзіце, як дыхтоўна выйшла! Нежны чалавек гэтак робіць нават рукамі!»

Аляксандр Сідзельнік дэманструе феноменальныя навыкі не толькі на ўроках працы. Хлопец лоўка спраўляецца з камп'ютарнай мышкай пры дапамозе... носі а мышцаў твару. Сам дзесяцікласнік не бачыць у гэтым нічога адметнага. «Калі прыпчэ, то чалавек усяму навучыцца, — усміхаецца ён. — Я нават вышываў некалі, але пасля кінуў. А вось тэксты на клавiятуры набіраю штодня: раблю хатнія заданні, перапісваюся з сябрамі. Усё гэта раблю нагамі. Гэта толькі здаецца, што пальцы на нагах маларухомыя. Калі ўвесь час трэніравацца, яны хутка развіваюцца. Але карыстацца нагамі, натуральна, я магу толькі дома».

— У тым, што Шура паспяхова вучыцца, вялікая заслуга сям'і, — расказвае класны кіраўнік Аляксандр Савянок. — Дапамагаюць хлопчыку і сваякі, асабліва стрыечны брат. Яны аднагодкі, сябруюць з маленства, вучацца ў адным класе. Пры гэтым яшчэ і цёзкі. Таму Сашу Сідзельніка, у школе называюць Шурыкам, каб адрозніваць. А другі Саша заўсёды побач з братам: дапамагае дастаць і скласці кнігі, адгарнуць старонку і г.д.

Трэба адзначыць, што на долю сям'і Сідзельнікаў вы-

пала нямала выпрабаванняў. Два гады таму пайшоў з жыцця Сашаў бацька. Каб забяспечыць сям'ю, мама ўладкавалася даяркай у тутэйшай гаспадарцы. Цяпер ужо загавяе фермай. Але, як кажуць педагогі, заўсёды знаходзіць час, каб завітаць у школу і пацікавіцца справамі сына. Цікавацца гэтым і мясцовыя ўлады. У прыватнасці, аддзел адукацыі, спорту і турызму Мазырскага райвыканкама. Так, Аляксандр вучыцца па асобнай праграме, згодна з якой мае дадатковыя ўрокі матэматыкі, інфарматыкі і беларускай мовы. Гэтыя прадметы спатрэбяцца яму для далейшай вучобы.

Але атрымаць прафесію ў яго выпадку будзе няпроста. Тут ужо патрэбны не толькі спонсарская дапамога або адміністрацыйнае спрыянне. Праблема ў тым, каб знайсці навучальную ўстанову, што змагла б прыняць Аляксандра. Нягледзячы на развітую самастойнасць, пры ім павiнен будзе знаходзіцца сацыяльны работнік. Бо вёска, дзе ўсе свае і ўсё сваё, — гэта адно. І зусім iншае — чужы незнаёмы горад. Ці можна будзе забяспечыць на новым месцы адпаведныя ўмовы для навучання і пражывання?

Атрымаць прафесію ў яго выпадку будзе няпроста. Праблема ў тым, каб знайсці навучальную ўстанову, што змагла б прыняць Аляксандра.

— Саму вучобу я адолею, — сцвярджае Аляксандр. — Маючы камп'ютар і інтэрнэт, можна нават займацца аддаленай працай. Якія планы на будучыню? Як і ва ўсіх: сям'я, дзеці... Але спярша трэба атрымаць прафесію. Кажуць, на Захадзе для людзей у маім становішчы распрацоўваюць спецыяльныя праграмы адаптацыі. Спадзяюся, што і ў нас будзе развівацца нешта падобнае. Бо я не збіраюся сядзець у дзяржавы на карку, хачу самастойна зарабляць сабе на хлеб. Пакуль што гэта і ёсць мая галоўная мара. І вельмі спадзяюся, што яна спраўдзіцца...»

Валянцін БОЙКА.
Фота з архіва Скрыгалаўскай сярэдняй школы

НАПЕРАДЗЕ — «ЗЯЛЁНЫЯ» КІРМАШЫ

Лясгасы краіны гатовы прадаставіць для рэалізацыі амаль 269 тысяч навагодніх дрэў. Продаж гэтага галоўнага аtryбута зімовых свят пачнецца з 21 снежня як у сталіцы, так і ва ўсіх абласных і раённых цэнтрах, пра што паведамлілі ў прэс-службе Міністэрства лясной гаспадаркі. Плануецца, што лясгасамі разам з аблвыканкамамі і Мінскім гарвыканкам будзе арганізавана амаль 700 гандлёвых пунктаў па рэалізацыі навагодніх дрэў. Таксама кожны ахвотны пры жаданні зможа набыць елку непасрэдна ў лясніцтве. Цэны на лясных прыгажунь абяцаюць прымальныя: у сярэднім дрэва вышынёй да трох метраў будзе каштаваць 120 тысяч рублёў пры набыцці яго ў гандлёвым пункце і каля 90 тысяч, калі нехта захоча набыць яго ў лясніцтве.

Сяргей РАСОЛЬКА. rs@vviazda.by

■ Неасабісты суб'ектыў

НА МОВЕ АРГО

Калі брыдкаслоўе становіцца крыкам душы

ГЭТЫ дзед на мыліцах — сапраўдная візітоўка нашай невялікай па сталічных мерках вуліцы. Ён стаіць то з аднаго, то з другога боку па дарозе на прыпынак транспарту. Амаль штодня, у любое надвор'е, у любую пару года. Пад халодным восенскім ветрам хутаецца ў свой кажухок, раз-пораз падскокваючы на адзінай назе, як замёрзлы верабей. Улетку выцягваецца на сваіх мыліцах, падстаўляючы твар сонцу, задаволена жмурыцца і нешта буркача.

Шкада яго, вядома, але тып ён насамрэч вельмі непрыемны — ці не кожнага, хто ідзе міма, аблае, а калі паспрабуеш крыху суцішыць крок, — яшчэ і пашле самі ведаецца куды. Здаецца, толькі дзеля гэтага ён на вуліцу і выбіраецца, бо міласціну не просіць, а вось выказаць прэтэнзіі, якія ў яго назапасіліся да двухногай часткі чалавецтва, — гэта заўжды калі ласка.

Я, калі бачу на гарызонце знаёмую постаць, уся неяк унутрана натапырваюся і стараюся хуценька прабегчы міма, каб не трапіць з'едліваму дзеду на язык. Большасць суседзяў па вуліцы, у чым пераканалася за некалькі гадоў, якія ён у нас «дзяжуріць», робяць тое самае. І хто нас за гэта асудзіць?

Вось і гэтым разам — іду, насцярожана ўзіраюся ў ранішнія прыцемкі. Стаіць (прынесла ж яго ў такую непагадзь!), нервова ляпае па кішэнях. Ну, думаю, папала, сапсаваны на паўдня настрой гарантаваны. Пашанцавала той невысокай жанчынцы, што паперадзе ідзе: яна праскочыць без праблем, бо наш «добразычлівец» ужо ў мой бок разварнуўся і нават цыгарэту недакураную выплюнуў — каб красамоўней мне ўдачы і добрага шляху пажадаць.

І раптам тая жанчынка спынілася ля дзеда, спакойна да яго падышла, нешта сказала. Пасля — я вачам сваім не паверыла — ласкава ўзяла яго за руку, абняла, паклаўшы яго галаву сабе на плячо, пагладзіла па спіне, бы супакойваючы малое дзіця. Гледзячы ў вочы, сказала яшчэ колькі слоў, прыветна ўзмахнула рукой і заспяшалася на прыпынак. А злосны дзед стаў збянтэжаны, расчулены, дрыжачымі рукамі спрабуючы дастаць з пачка новую цыгарэту і выціраючы слёзы, што проста ліліся з яго вачэй.

Зрэшты, стаяць і дзіўліцца на гэтую метамарфозу не было калі. Мне проста неабходна было дагнаць тую жанчыну, якую бачыла толькі са спіны. Трэба было зазірнуць ёй у твар, пераканацца, што яна не ціхая гарадская вар'ятка, не «блажэнная» (бо хто ж нармальны так бы змог?)...

Дагнала, пераканалася. Дзесці мая равесніца. Дагледжаны твар з добрым макіяжам. Сур'ёзна, крыху заклапочаны. У вачах — нават ні намёку на вар'яцінку... «Выбачайце, а што вы таму чалавеку на мыліцах казалі?» — адважылася ўсё ж спытаць, калі за намі бразнулі дзверы тралейбуса. «А, гэтаму старому? Нічога такога. Ён проста некалькі разоў на мяне столькі брыдкаслоўя выплюнуў. Я першы раз нават заплакала. А пасля падумала: а з ім хто-небудзь спрабаваў проста пагаварыць па-чалавечы? Не сварчылася, не з найгранай шкадобай, а проста як са звычайным чалавекам, у якога душа збалела. Яму, можа, за дзень і пагаварыць няма з кім, ніхто і слова (не тое што добрага — зусім някага) яму не скажа. Вось я і паспрабавала. Але ці ж адзін ён такі?»

ЗДАЕЦЦА, гэтая дзівачка (а ў вачах большасці яна ўсё роўна будзе дзівачкай) сваімі простымі словамі патлумачыла адну вельмі надзённую праблему. Вы заўважылі, колькі апошнім часам стала брыдкаслоўя на вуліцах, у грамадскіх месцах? Лаюцца ўсе — свінарка і пастух, студэнты і інтэлігенты, лэдзі і джэнтльмены. У раёне нашага Дома прэсы, дзе некалькі буйных ВНУ, над натоўпам разумных, маладых, прыгожых людзей, якія ідуць з заняткаў, проста лунае рэха суцэльнага мату. У аддзеле жаночага адзення ў буйным магазіне гламурная паненка, прымерайшы дадаюгу сукенку, пытаецца ў сяброўкі: «Ну як?», і тая, не маргнуўшы вокам, гучна выдае «найвышэйшую ступень захаплення» з такой лексікай, што на яе азіраецца палова крамы. І падобных прыкладаў — па два на метр квадратны.

Гаварыць пра тое, што цяпер такая мода, ці ківаць на недахоп адукаванасці тут неяк не выпадае. Хутчэй прычына ў іншым. Брыдкаслоўіць сёння трэба, каб быць пачутым і заўважаным. І сваёй суполкай, і навакольнымі. Бо інакш так і будучы сядзець, уткнуўшыся носам у гаджэты, і нікому не будзе да цябе ніякай справы. Ні на вучобе, ні дома, ні ў транспарце. А вось загнеш «трохпавярховым», а яшчэ калі з «падвыпадвертам» — некалькі пар вачэй абавязкова на табе спыніцца. І будзе ілюзія, хоць на некалькі імгненняў, што камусьці не ўсё роўна, што камусьці да цябе ёсць справа. Нам усім — і няшчаснаму інваліду без нагі, і паспяховаму бізнесмену — гэтае веданне (ці ілюзія) вельмі патрэбнае. Проста як пацверджанне нашага існавання на гэтай зямлі...

АДЗЕД наш не прапаў нікуды. Гэтаксама стаіць на ўсіх вятрах, натхнёна аблаівае ўсіх, хто ідзе міма. Людзі гэтаксама стараюцца абыходзіць яго бокам. А я яго ўжо не баюся — іду прама, хаду не прыспешваю. Спакойна слухаю мімаходзь, што ён пра мяне думае. Бо ведаю: варта спыніцца, прыветліва загаварыць пра надвор'е, пра тое, што хутка свята, што яму не варта тут доўга стаць, бо прастыне, — і ад яго злосці і з'едлівасці і следу не застаецца.

Я абавязкова так зраблю. Заўтра. Або паслязаўтра. Калі-небудзь, калі будзе час. Але ж гэтыя тралейбусы — цэлая бяда: кожную хвіліну на іх можаш спазніцца...

Алена ЛЯЎКОВІЧ. alena@vviazda.by

Саша паказвае на карце родную вёску.

ПРОДАЕМ	СЕТКА-РАБИЦА	БЫТОВКА
	от производителя – 134 900 рублей;	МЕТАЛЛИЧЕСКАЯ
	ТЕПЛИЦА 3 410 000 рублей;	12 960 000 рублей;
	СТОЛБЫ 62 000 рублей;	АРМАТУРА, КАЛИТКИ,
	ПРОФИЛЬНЫЕ	КРОВАТЬ МЕТАЛЛИЧЕСКАЯ,
ТРУБЫ, ВОРОТА,	ПОСТЕЛЬНОЕ БЕЛЬЕ,	
ПРОФЛИСТ,	ДВЕРЬ МЕТАЛЛИЧЕСКАЯ	
БЕСЕДКИ	1 350 000 рублей	
ДОСТАВКА БЕСПЛАТНАЯ! В течение 2–5 дней		
Консультация по телефону: +375 33 311 66 71, +375 29 947 19 44.		